

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 90

x-x-x

I	निम्न भंजों में से किन्हीं तीन की सप्रसंग व्याख्या कीजिए: -	
(क)	यन्मनसा न मनुते येनाहुर्मनो मतम् । तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नैदं यदिदमुपासते ॥	
(ख)	अतः प्राणेन न प्राणिति येन प्राणः प्रणीयते । तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नैदं यदिदमुपासते ॥	
(ग)	यस्यामतं तस्य मतं मतं यस्य न वेद सः । अविज्ञातं विज्ञातं विज्ञातमविज्ञातम् ॥	
(घ)	इह चेद्वैदीदृशं सत्यमस्ति न चेदिहावेदोन्महती भूतेषु भूतेषु विनित्य व्यीराः प्रेत्यास्मात्ल्लोकादभूता	विनीष्टः/
(ङ)	अथेन्द्रमब्रुवन् मधवन्नेतद् विजानीहि किमेतद् यक्षमिति । तथेति । तदभ्यद्रवत् । तस्मात् तिरोदधे	श्रवन्ति ॥
II	निम्न प्रश्नों में से किसी एक का उत्तर दीजिए-	3×10=30
(क)	केनोपनिषद् में वर्णित ब्रह्म के स्वरूप-तत्त्व पर प्रकाश डालिये ।	
(ख)	केनोपनिषद् के प्रतिपाद्य विषय का वर्णन कीजिए ।	1×9=9

III

निम्न में से किन्हीं तीन श्लोकों की सप्तसंज्ञा व्याख्या कीजिए :-

दुर्जनाः परिहर्तव्यः विद्यया इत्युक्तोऽपि स्मृतः ।

मायिना अभिमतः स्वर्गः किमसौ न श्रयःकरः ॥

(क)

विपद् व्यर्थमथाश्चर्यदये मेमां,

सदासि वायपटुता मुष्टि विक्रमः ।

यथासि चाभिक्रियवर्षस्यं क्रान्ते,

प्रकृतिरिद्विभिदं हि महात्मनाम् ॥

(ख)

रूपपटु महतां चित्तं भवेत्तदुत्पन्नकोशालम् ।

उत्पापसु च महेश्वर - संघातकर्कशात् ॥

(घ)

किं तेन हैमजिरिणः रजताद्रिणा वा,

यत्राग्नितारव तश्वरतरवस्त स्मृतः ।

मन्त्राभर्तु मलयमेव यदाश्रयेण,

कङ्कालनिम्बकुलम् । अगि चन्दनाः स्मृतः ॥

(ङ)

आत्मस्य हि मनुष्याणां, शरीरस्यो महान् रिपुः ।

नारदमुत्सामरमो कन्धुर्यं कृत्वा नावसीदति ॥

निम्नलिखित श्लोकियों में से किसी एक की सप्तसंज्ञा व्याख्या कीजिए :-

शैवा-धर्मः परमाहमो योगीशनामप्यश्वरः ।

प्रायेणाधममश्चमोत्तमगुणः संशर्गतो जायते ।

मनस्वी चार्थाधीनः जायति दुःखं च च सुखम् ।

निम्नसूत्रों में से किन्हीं तीन का विस्तारपूर्वक अर्थ लिखिए :-

आदिशन्त्येन स्मृतम् ।

शुश्रूणोस्त्वकावचनोऽनुनासिकः ।

तुल्यस्यास्य प्रयत्नं सर्व्वमेव ।

अणुदिग्दर्शनस्य चाप्रत्ययः ।

हृत्कोऽनन्तराः संशोदाः ।

सुनिश्चयं पदम् ।

38/10
= 30

189=9

38/10
= 12